

Zagadnienie ochrony ściennych dekoracji malarskich

w województwie krakowskim w latach 1945 - 1952.

Na terenie województwa krakowskiego w wielu zabytkach architektonicznych zachowały się liczne, o wysokiej wartości artystycznej - dekoracje malarskie, których poziom wyznacza im miejsce czołowe w polskim malarstwie ściennym. Do najcenniejszych, zachowanych w dość dobrym stanie dekoracji malarskich należą m.inn.

1. Zabytki polichromii średniowiecznych

- a/- Czehów-polichromia kość.paraf.
- b/- Kraków-kapl.świętokrzyska na Wawelu
- c/- " -Krużganki kość.św.Katarzyny
- d/- " - " " OO.Franciszkanów
- e/- " -Kość.św.Krzyża
- f/- Niepołomice-kość.paraf.
- g/- Miechów-kość.paraf.
- h/- Dębno Podhalańskie - kość.paraf.
- i/- Krościenko-kość.paraf.

2. Zabytki polichromii nowożytnych

- a/- Racławice Olkuskie kość.paraf.
- b/- Krościenko kość.paraf.
- c/- Pilica kapl.Pawłowskich
- d/- Lipnica Murowana kość.paraf.
- e/- Kraków Floriańska 9 / strop polichromowany/
- f/- Przydonica kość.paraf.
- g/- Rożnów " "
- h/- Dąbrówka Polska " "
- i/- Grywałd " "
- j/- Książ Wielki kość.paraf.
- k/- Wojnicz kość.paraf.

Stan wielu dekoracji malarskich po okupacji był wręcz fatalny, tak, że w pierwszych latach o wyzwoleniu główny nacisk położono na zabezpieczenie, konserwację malowideł.

Energiczna akcja ratowania najcenniejszych malowideł ściennych - poważnie zniszczonych podczas okupacji objęła w pierwszym rzucie kaplicę N.M.P. w Katedrze na Wawelu / kapl.Batorego / polichromię kość.drewnianego w Dębnie Podhalańskim, polichromię kaplicy Świętokrzyskiej w Katedrze.

W następnym okresie prace konserwatorskie w zakresie malowideł ściennych prowadzone były jako prace:

1. Poszukiwawcze
2. Odkrywcze
3. Zabezpieczające/konserwacja/

Przy dokonywaniu remontów zabytkowych budowli prowadzono jednocześnie badania tynków w celu odnalezienia znajdujących się tam przypuszczalnie malowideł. Prace poszukiwawcze w latach powojennych dały w rezultacie cały szereg niezwykle cennych, niekiedy a nawet rewelacyjnych rezultatów.

I tak:

Odkryto w roku 1952 renesansową polichromię w Racławicach Olkuskich, o bardzo wysokich walorach artystycznych.
Odkryto w roku 1950 w kość. Bożogrobców w Miechowie fresk "Ukrzyżowania" pochodzący z XIV wieku.
Odkryto w kość. drewnianym w Krościenku polichromię datowaną na rok 1589 z nazwiskiem malarza Jakuba Koraba.
Odkryto jedną z najcenniejszych dekoracji malarskich w Polsce - polichromię gotycką w kość. paraf. w Niepołomicach.
Odkryto w roku 1948 w kość. OO. Cystersów w Mogile polichromię figuralno-dekoracyjną Stańsława Samostrzelnika z Mogiły, oraz dokonano całego szeregu innych, pmoniejszych odkryć, w tym ~~cztery~~ polichromowane stropny belkowe w mieście Krakowie, oraz dekorację malarską fasady domu w Bochni, ul. Bernardyńska 18.
Polichromie te zostały odsłonięte i zabezpieczone przez P.K.Z. przy współpracy Wydziału Konserwacji ASP w Krakowie.

Z najważniejszych prac konserwatorskich o charakterze zabezpieczającym wymienić należy:

1. Konserwację polichromii w dworze w Rożnowie przypuszczalnie M. Stachowicza z lat 1820.
2. Zabezpieczenie dekoracji w kościołach parafialnych w Krościenku, Lipnicy Murowanej, Niepołomicach, Orawce, Rożnowie, Szalowej, Szaflarach, Trybszu, Racławicach Olkuskich, Pilicy, Wojniczu, Ruszcu, Miechowie, Mogile, Dębnie, Giebułtowiu, Tarnowie, Mogile, Książu Wielkim, i innych.
3. W Krakowie prace konserwacyjne objęły: polichromię matejkowską z kość. NMP, Wyspiańskiego z kość. OO Franciszkanów, dekoracje malarskie z krużganków kość. kość. św. Katarzyny i Franciszkanów, stiuki polichromowane Fontany ~~xxxxxx~~ w domu przy ul. Szczepańskiej 1, dekorację malarską z Rynku Gł. 22, 17, oraz polichromie z kaplic Świętokrzyskiej, Batorego /NPM/, w katedrze i kalpicy Kaźmierzowskiej w kość. św. Katarzyny, oraz dekorację malarską P.F. Molitora z roku 1765 w kość. św. Barbary.
Ponadto zabezpieczono przed zniszczeniem odkryte stropy polichromowane z ul. Floriańskiej 7 i 9, Szczepańskiej 2 i Józefa 1

Ogółem dokonano 46-ściu większych i mniejszych zabiegów konserwatorskich wg. poniższego schematu:

	Poszukiwania	Odsłonięcia	Zabezpieczenie
Rok 1945.....		2.....	4.....
" 1946.....	1.....	2.....	5.....
" 1947.....	2.....	5.....	7.....
" 1948.....	4.....	5.....	8.....
" 1949.....	3.....	4.....	14.....
" 1950.....	4.....	5.....	15.....
" 1951.....	8.....	9.....	10.....
" 1952.....	3.....	6.....	16.....

Podkreślić należy, że część prowadzonych prac, z wielu względów, m. inn. technicznych prowadzone były przez 2-3 lata jak np. Zabezpieczenie polichromii matejkowskiej z kość. NMP, Niepołomic, Dębna itd., tak, że ilość zabiegów nie pokrywa się z sumą wynikającą z prac poszczególnych lat.